

Research Paper

A Comparative Study on Stress, Anxiety and Depression Between Nursing-Home Elderly Residents and Home-dwelling Elderly People

Roya Marsa¹ *Seyed Jalal Younesi² , Somaye Barekati², Maryam Ramshini³, Hamed Ghyasi⁴

1. Student Research Committee, Department of Counseling, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

2. Department of Counseling, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

3. Department of Psychology and Education of Exceptional Children, Faculty of Humanities and Social Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

4. Department of Management and Health Information Technology, Faculty Of Economic and Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Citation: Marsa R, Younesi SJ, Barekati S, Ramshini M, Ghyasi H. [A Comparative Study on Stress, Anxiety and Depression Between Nursing-Home Elderly Residents and Home-dwelling Elderly People (Persian)]. Iranian Journal of Ageing. 2020; 15(2):176-187. <https://doi.org/10.32598/sija.13.10.500>

<https://doi.org/10.32598/sija.13.10.500>

ABSTRACT

Received: 14 Jul 2018

Accepted: 12 Sep 2018

Available Online: 01 July 2020

Key words:

Elderly, Home-dwelling, Nursing homes, Stress, Anxiety, Depression

Objectives The increase in the aging population along with a variety of diseases and problems threatening their health and, on the other hand, socio-economic developments and changes in individual and family lifestyles, has increased the number of nursing homes. Considering the importance of the impact of living environment on various aspects of mental health, this study aimed to compare stress, anxiety and depression of the elderly living in nursing homes and those living at home.

Methods & Materials This is a descriptive comparative study with a cross-sectional design conducted in 2017. Using a convenience sampling method, 436 elderly people in Tehran including 218 home dwellers and 218 nursing-home residents were selected. Participants were evaluated through interview by the short-form version of Depression Anxiety Stress Scale (DASS-21). Comparisons between the two groups were made using independent t-test in SPSS v.20 software.

Results Mean and standard deviation of the DASS-21 score in elderly residents of nursing homes (37.75 ± 11.34) was higher than in home dwellers (26.68 ± 5.64). There were statistically significant differences in stress, anxiety and depression between the two groups ($P \leq 0.05$).

Conclusion Stress, anxiety and depression in the elderly living in nursing homes are more than in those living at home. Family participation in providing welfare and mental health care, supporting with appropriate insurance coverage, establishing day care centers, and supporting family caregivers can be very helpful to enhance their mental health.

Extended Abstract

1. Introduction

The main psychological problems of the elderly are feelings of loneliness, boredom, anger, feelings of emptiness, apprehension, insomnia and anxiety [1-3]. Entering a nurs-

ing home also has psychological consequences. Living in a nursing home is associated with a lack of close and meaningful relationships with family members, loneliness, feelings of rejection, inadequacy and worthlessness, lack of control over life and reduced motivation. This makes the elderly feel passive and incapacitated [4-7]. As a result, these feelings lead to negative emotions such as sadness,

* Corresponding Author:

Seyed Jalal Younesi, PhD.

Address: Department of Counseling, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

Tel: +98 (21) 22180051

E-mail: jyounesi@uswr.ac.ir

low self-esteem and social isolation in the elderly and depression is an important and serious consequence of such emotions [8]. The aim of this study was to investigate the relationship between place of residence and having stress, anxiety and depression in the elderly. The main question was, "Is there a difference in stress, anxiety, and depression between the elderly living in nursing homes and home-dwelling elderly?"

2. Materials & Methods

This is descriptive comparative study with cross-sectional design. Study population consists of all older people living in nursing homes and those living at home in Tehran in 2017. The sample size was calculated 218 using Cochran's formula. Using a convenience sampling method, 218 residents of nursing homes and 218 home-dwelling ones matched for age and gender were recruited. Inclusion criteria were: Age 60-80 years, ability to speak, willingness to participate in the study. Exclusion criteria were: Severe physical and motor disabilities, severe mental and cerebral problems such as Parkinson's disease and dementia, and inability to perform personal activities that necessitate a permanent nurse. In order to ensure the absence of cognitive problems, Persian version of Abbreviated Mental Test was used [10].

Data collection tools were a demographic form (surveying age, gender, education, and accommodation) and 21-item Depression Anxiety Stress Scales (DASS-21) which has 7 items and the subject should rate the severity of symptoms that s/he has experienced during the last week on a 4-point scale (from 0 to 3). The abbreviated form of this scale was performed on a non-clinical sample of 1070 people to evaluate its psychometric properties. The reliability of this scale by using Cronbach's alpha was acceptable (0.77 for depression, 0.79 for anxiety and 0.78 for stress) [11]. Data were analyzed in SPSS V. 20 software by using descriptive statistics (frequency, mean and standard deviation) and inferential statistics (independent t-test).

Table 1. Independent t-test results of comparing two study groups

Variable	Mean±SD		t	Sig.	P
	Home-Dwelling Elderly People	Nursing Home Elderly Residents			
Stress	11.56±2.84	13.47±3.87	5.858	0.000	0.005
Anxiety	6.40±3.300	9.54±4.61	8.161	0.000	0.005
Depression	8.71±2.37	14.73±4.88	16.381	0.000	0.005
Overall	26.68±5.64	37.75±11.34	21.998	0.000	0.005

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

The Ethic Committee of University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences (Code: IR.USWR.REC.1396.369) approval this study.

Funding

This research is the result of a research project approved by the Student Research Committee of the University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences (Code: 1834).

Authors' contributions

All authors contributed equally in preparing all parts of the research.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgements

We hereby thank the Deputy of the Tehran Welfare Organization in issuing the necessary permits, the nursing homes for their great assistance in accessing the samples, and all the elderly participated in this study.

بررسی مقایسه‌ای استرس، اضطراب و افسردگی در سالمندان ساکن آسایشگاه و ساکن منزل

رویا مرسا^۱، سید جلال یونسی^۲، سمیه برکتی^۳، مریم رامشینی^۴، حامد قیاسی^۵

۱. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران.

۲. گروه مشاوره توانبخشی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران.

۳. گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۴. گروه مدیریت و خدمات بهداشتی و درمانی، دانشکده مدیریت و حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

جکید

تاریخ دریافت: ۲۲ تیر ۱۳۹۷

تاریخ پذیرش: ۱۲ شهریور ۱۳۹۷

تاریخ انتشار: ۱۱ تیر ۱۳۹۹

هدف افزایش جمعیت سالمند در کشور همراه با انواع بیماری‌ها و مشکلات تهدیدکننده جسم و روان آنها از یکسو و از سوی دیگر، تعولات اجتماعی اقتصادی و تغییر شووه زندگی فردی و خانوادگی، باعث افزایش تعداد مؤسسات نگهداری سالمندان شده است. پژوهش حاضر با در نظر گرفتن اهمیت تأثیر محیط زندگی بر چنبهای مختلف سلامت روان، به بررسی و مقایسه میزان استرس، اضطراب و افسردگی سالمندان ساکن آسایشگاه و ساکن منزل پرداخته است.

مواد و روش‌ها این پژوهش نوعی مطالعه توصیفی مقایسه‌ای بود که به صورت مقطعی در سال ۱۳۹۶ انجام شد. جامعه آماری، کلیه سالمندان شهر تهران بودند. با استفاده از فرمول کوکران، سالمند ۲۱۸ ساکن آسایشگاه و سالمند ۲۱۸ ساکن منزل در تهران، با روش نمونه‌گیری غیرصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه (DASS-21)، توسط پژوهشگران به صورت روگردو تکمیل شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ و آزمون تی مستقل پردازش شدند.

بافته‌ها میانگین سن سالمندان ساکن آسایشگاه ۷۷/۱ و سالمندان ساکن منزل ۴۸/۶ بود. همچنین میانگین و انحراف معیار اضطراب، استرس، افسردگی سالمندان ساکن آسایشگاه ($۳/۷\pm ۱/۳$)، بیش از سالمندان ساکن منزل ($۱/۶\pm ۰/۵$) بود و این تفاوت‌ها در سطح ($P \leq 0/05$) معنی‌دار است.

نتیجه‌گیری نتایج این مطالعه نشان داد استرس، اضطراب و افسردگی در سالمندان ساکن آسایشگاه بیشتر از سالمندان منزل است. بنابراین مشارکت خانوادگی در جهت تدارک رفاه و آسایش روانی سالمند حمایت مستلزم با پوشش بیمه‌ای مناسب برای سالمندان، ایجاد مراکز مراقبت و خدمت‌رسانی روزانه و حمایت از مراقبت‌کنندگان خانوادگی برای رسیدن به سطح بالاتری از بهداشت روان در این گروه، می‌تواند مؤثر واقع شود.

کلیدواژه‌ها:

سالمند، ساکن منزل، ساکن آسایشگاه، استرس، اضطراب، افسردگی

مقدمه

روان‌شناختی سالمندان، احساس تنها^[۱]، کم‌حصولگی، عصباًیت، احساس پوچی، دله‌ره و نگرانی، بی‌خوابی، خستگی و کوفتگی از عمدت‌ترین این مشکلات است^[۲-۶]. همچنین ورود به سرای سالمندان پیامدهای روانی را بر می‌انگیزد. زندگی در آسایشگاه با فقدان روابط نزدیک و معنادار با اعضای خانواده، احساس تنها، احساس طرد شدن، احساس بی‌کفایتی و بی‌ارزشی، فقدان معنا و عدم تسلط بر امور زندگی همراه است و از انگیزه سالمند برای تلاش کردن می‌کاهد. این امر موجب می‌شود سالمند خود را منفعل و ناتوان دریابد^[۷-۹]. درنتیجه این مسائل منجر به هیجانات منفی مثل غم، اضطراب، عزت نفس پایین و انزوای اجتماعی و یا س در سالمند می‌شود و افسردگی پیامد مهم و جدی این‌گونه عواطف است^[۱۰].

سالمندی پدیده‌ای است که به وسیله تغییرات بیولوژی، فیزیولوژی، بیوشیمی و آناتومی در سلول‌های بدن ایجاد می‌شود. این تغییرات به مرور زمان بر عملکرد سلول‌ها اثر می‌گذارد و از لحاظ سنی عبور از سن ۶۰ سالگی است^[۱].

برآوردها حاکی از آن است که تا سال ۲۰۳۰ میلادی، جمعیت سالمندان در دنیا از ۹ درصد به ۱۶ درصد و در ایران از ۵/۶ به ۱۷/۵ درصد افزایش خواهد یافت^[۲].

سالمندی دارای تبعات مختلفی در ابعاد جسمانی، اجتماعی، اقتصادی، خانوادگی و روان‌شناختی است. در بررسی مشکلات

* نویسنده مسئول:
سید جلال یونسی

نشانی: تهران، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، گروه مشاوره توانبخشی.

تلفن: +۹۸ (۲۱) ۲۲۱۸۰۵۱

پست الکترونیکی: jyounesi@uswr.ac.ir

کردن سالماندان مقیم منزل، به میزان ۵۶ درصد چار افسردگی خفیف، ۳۱ درصد افسردگی متوسط و ۱۱ درصد افسردگی شدید هستند [۲۷].

بیشتر سالماندان اقامت در منزل را به رقتن به آسایشگاه ترجیح می‌دهند و تایل دارند تا نیازهایشان را با اخذ خدمات مبتنی بر جامعه مرتفع کنند [۲۸]. مطالعات متعدد مزایای حضور سالماندان را در محیط خانواده خاطر نشان می‌کنند؛ درواقع افراد سالماندان که در محیط خانه زندگی می‌کنند به دلیل مراوده‌های اجتماعی صمیمانه‌تر و مستولیت زندگی روزمره بیشتر، نسبت به ساکنین سرای سالماندان از امید به زندگی و احساس ارزشمندی و کارآمدی بیشتری برخوردارند [۸]. همچنین سالماندان که ساکن منزل هستند از سطح سلامت عمومی بالاتری برخوردارند [۲۹، ۳۰].

در این راستا با توجه به افزایش جمعیت سالماندان و اهمیت دوره سالماندان به عنوان عامل برانگیزاننده مشکلات سلامت روان و نقش تأثیرگذار محیط زندگی سالماندان بر جنبه‌های مختلف سلامت روان آنان و اینکه مطالعاتی که با تکیه بر مقایسه محل سکونت سالماندان و تأثیر آن بر اضطراب، افسردگی و استرس سالماندان صورت گرفته باشد بسیار اندک است، در این پژوهش سعی شده اضطراب، افسردگی و استرس سالماندان با توجه به محل زندگی آنان بررسی شود و پژوهشگران درصد دیگر دیگر این سوال باشند: آیا تفاوتی بین استرس، اضطراب و افسردگی سالماندان ساکن در سرای سالماندان و سالماندان ساکن در منزل وجود دارد؟.

روش مطالعه

این پژوهش از نوع مطالعات توصیفی مقایسه‌ای به صورت مقطعی است. جامعه موردمطالعه شامل سالماندان ساکن آسایشگاه‌های شهر تهران و سالماندان ساکن در منزل شهر تهران در سال ۱۳۹۶ بوده است. پس از دریافت کد اخلاقی (IR.USWR.REC.1396.369) از دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی و اخذ مجوزهای لازم، بر اساس گزارش سازمان بهزیستی استان تهران تعداد سالماندان ساکن آسایشگاه‌های شبانه‌روزی شهر تهران ۵۰۶ نفر اعلام شدند که با استفاده از فرمول مونه‌گیری کوکران، تعداد حجم مونه ۲۱۸ نفر به دست آمد و با استفاده از روش مونه‌گیری در دسترس تعداد ۲۱۸ سالماند ساکن آسایشگاه و معادل این تعداد با توجه به متغیر سن و جنس ۲۱۸ سالماند ساکن منزل انتخاب شدند [۳۱]. بر اساس طرح پژوهش این مطالعه که شامل دو جمعیت آماری سالماندان ساکن آسایشگاه شبانه‌روزی و سالماندان ساکن منزل است، از بین هریک از جمعیت‌های مذکور مونه‌گیری شد.

مونه‌گیری از بین سالماندان ساکن آسایشگاه‌های شبانه‌روزی شهر تهران بر اساس روش مونه‌گیری مبتنی بر هدف انجام شد. همچنین در مونه‌گیری از بین سالماندان ساکن منزل با استفاده از روش تصادفی خوش‌های چهار پارک عمومی در چهار سمت

افسردگی اختلالی است که بر عملکرد شخص تأثیر نامطلوبی می‌گذارد و موجب پریشانی می‌شود [۱۱]. افسردگی در افراد سالماند شایع‌تر از کل جمعیت است و در مطالعات مختلف میزان شیوع افسردگی در سالخوردگان از ۲۵ تا ۵۰ درصد گزارش شده است. افسردگی در افراد مسن خوب تشخیص داده نمی‌شود و به قدر کافی نیز درمان نمی‌شود [۱۲]. افسردگی در سالخوردگان ممکن است به این دلیل کمتر شناسایی شود که بیش از افسردگی جوان‌ترها، خود را با شکایات جسمی نشان می‌دهد [۱۳]. همچنین افسردگی در بیمارستان‌ها و خانه‌های سالماندان شایع‌تر است [۱۴، ۱۵].

اضطراب مسئله شایع دوره سالماندان است. این دوره مملو از انواع احساس کمبودها و ناتوانی‌های است. سالماندان به علت کاهش اعتماد به نفس، نقصان فعالیت و تحرک، از دست دادن دوستیان و نزدیکان، کاهش استقلال مادی و جسمانی و ابتلا به بیماری‌های مزمن، در معرض اضطراب بیشتری قرار دارند [۱۶].

استرس، تأثیر بالقوه تا شدیدی بر سلامت افراد بزرگسال دارد و موجب فشار روانی در آن‌ها می‌شود. به علت طول عمر بالاتر افراد سالماند، قرار گرفتن در معرض استرسورها و فشارهای مختلف زندگی هم بیشتر است؛ درنتیجه این افراد استرس بیشتری را تحمل می‌کنند و سالماندان با یکسری فقدان‌های زیستی، اجتماعی و اقتصادی روبرو می‌شوند که استرس‌زا نامیده می‌شوند [۱۷].

پالازولو بیان کرد اضطراب و افسردگی سالماندان در نتیجه عواملی از جمله درد، ضعف، مصرف دارو، فقدان روابط اجتماعی یا حمایت عاطفی در نتیجه مرگ همسر یا ازوا و دوری از دیگران، ناتوانی کارکرده، احساس تهایی و نگرانی دریاره مرگ است. همچنین مسائل مالی و وجود بیماری‌های روانی یا تجربه تروماتیک قبلی ترس و اضطراب در سالماندان را افزایش می‌دهد و می‌تواند اختلالات اضطراب و افسردگی را فعال کند [۱۸]. علیزاده و همکاران در مطالعه‌ای عنوان کردند که ۱۰/۹ درصد سالماندان، همیشه یا اکثر اوقات اختلالات اضطراب و افسردگی شدیدی داشتند و حدود نیمی از سالماندان (۴۶/۵ درصد)، از نظر میزان اختلالات اضطراب و افسردگی زنان بیشتر از مردان بود [۱۹]. همچنین بابازاده و همکاران نشان دادند که اضطراب، افسردگی و استرس در میان سالماندان ساکن آسایشگاه شایع است [۲۰-۲۴]. غفاری و همکاران در مطالعه‌ای اظهار کردند بررسی وضعیت افسردگی و اضطراب و استرس سالماندان در شهر تهران، نشان‌دهنده شیوع این عوامل در این گروه است [۲۵].

مباشی و همکاران در پژوهشی عنوان کردند که ۶۴/۹ درصد افراد به افسردگی خفیف، ۱۵/۸ درصد به افسردگی متوسط، ۱۵/۸ درصد فاقد علامت و فقط ۳/۵ درصد دارای افسردگی شدید بودند [۲۶]. سه رابی و همکاران در سال ۱۳۸۷ در شهر شاهروود، گزارش

مقیاس اضطراب نیز با آزمون زونگ ۰/۶۷ و همبستگی میان مقیاس استرس با آزمون تنبیدگی ادرارک شده ۰/۴۹ بود [۳۳].

مقیاس‌ها در یک جلسه و در پارک‌ها و آسایشگاه‌ها به وسیله مصاحبه رودررو با هریک از آزمودنی‌ها توسط پژوهشگران تکمیل شد. در مواردی که برای آزمودنی‌ها ابهامی جهت پاسخ‌دهی وجود داشت، توسط محقق مربوطه ابهام رفع می‌شد. به آزمودنی‌ها تذکر داده شد که جوابی درست یا غلط برای سوالات و آیتم‌های مقیاس‌ها وجود ندارد، بنابراین تنها بر اساس نظر شخصی خودشان اولین پاسخی را که به ذهن‌شان می‌رسد، ابراز دارند. کلیه آزمودنی‌ها در ابتدا در مورد میزان تحصیلات و تخصص محقق و اهداف و ویژگی‌های پژوهش اطلاعات کافی دریافت و در صورت تمایل، در پژوهش شرکت می‌کردند همچنین به آزمودنی‌ها اطمینان داده شد که افراد هر وقت که بخواهند، می‌توانند از پژوهش خارج شوند، نسبت به شرکت در پژوهش هیچ اصرار و اجباری در کار نیست و نام و هویت و اطلاعات افراد محترمانه باقی خواهند ماند. در پایان داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS ۲۰ برای محاسبه شاخص‌های آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیان) و استنباطی (تی مستقل) پردازش شد.

یافته‌ها

در این پژوهش ۳۳۶ سالماند ۶۰ تا ۸۰ ساله (۲۱۸ نفر ساکن منزل با میانگین سنی ۶۷/۶ سال و ۲۱۸ نفر ساکن آسایشگاه با میانگین سن ۷۲/۱ سال) مشارکت کردند. اطلاعات جمعیت‌شناختی هریک آزمودنی‌ها در جداول شماره ۱ و ۲ که در ادامه می‌آید ارائه شده است.

در جدول شماره ۳ همان‌طور که مشاهده می‌شود میانگین و انحراف معیان استرس، اضطراب و افسردگی در سالماندان ساکن آسایشگاه $\pm$ ۰/۳۴ و در سالماندان ساکن منزل $\pm$ ۰/۳۷، همچنین مقدار تی برابر با $12/89 \pm 0/4$ است. همچنین مقدار sig با $0/05 < 0/000$ است. چون میزان sig از مقدار $0/05$ کوچک‌تر است پس می‌توان نتیجه گرفت بین استرس، اضطراب و افسردگی سالماندان ساکن منزل و ساکن آسایشگاه از نظر آماری اختلاف معنی‌داری وجود دارد.

جغرافیایی اصلی تهران انتخاب و سپس در هر پارک به روش مونه‌گیری مبتنی بر هدف سالماندانی که واجد معیارهای شمول و مایل به همکاری بودند انتخاب شدند.

ملک‌های ورود در انتخاب افراد عبارت بودند از قرار داشتن در دامنه سنی ۶۰ تا ۸۰ سال، توانایی صحبت کردن، علاقه به همکاری با مصاحبه‌گر و ملاک‌های خروج نیز عبارت بودند از داشتن اختلالات شدید و ناتوان‌کننده جسمی‌حرکتی، مشکلات شدید ذهن و مغز نظیر پارکینسون و دمانتس و ناتوانی در انجام امور شخصی که فرد را نیازمند پرستار دائمی کند. به منظور اطمینان از عدم وجود مشکل شناختی از آزمون کوتاه‌شده شناختی فروغان استفاده شد [۳۳].

پرسشنامه مشخصات جمعیت‌شناختی، شامل مشخصات جمعیت‌شناختی برای بررسی متغیرهایی از جمله سن، جنس، تحصیلات، وضعیت استقرار و پرسشنامه DASS-21^۱ استفاده شد. این ابزار برای بررسی میزان افسردگی و اضطراب و استرس است. مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس (DASS) در سال ۱۹۹۵ توسط لاوبوند و لاوبوند تهیه شد و فرم کوتاه‌شده آن در ایران توسط صاحبی، اصغری و سالاری در ۱۳۸۴ اعتباریابی شد. در این مقیاس سه عامل افسردگی، اضطراب و استرس توسط هفت سؤال متفاوت مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. ماده‌های زیرمقیاس افسردگی: ۳، ۵، ۱۰، ۱۳، ۱۶، ۱۷، ۲۱. ماده‌های زیرمقیاس اضطراب: ۴، ۷، ۹، ۱۵، ۱۹، ۲۰. ماده‌های زیرمقیاس استرس: ۱، ۶، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۸. آزمودنی باید پس از خواندن هر عبارت، شدت (فراوانی) علامت مطرح شده در آن عبارت را که در طول هفته گذشته تجربه کرده است با استفاده از یک مقیاس ۴ درجه‌ای (بین صفر تا ۳) درجه‌بندی کند. صاحبی و همکاران به منظور ارزیابی ویژگی‌های روان‌سنگی این مقیاس، آن را بر روی یک مونه غیربالتینی ۱۰۷۰ نفری اجرا کردند. پایابی این مقیاس توسط آلفای کرونباخ برای خرد مقیاس‌های افسردگی، اضطراب و استرس در حد قابل قبولی به ترتیب ۰/۷۷ و ۰/۷۹ برای افسردگی، ۰/۷۸ برای اضطراب و برای استرس ۰/۷۸ به دست آمد. همبستگی مقیاس افسردگی این آزمون با تست افسردگی بک $0/70$ ، همبستگی

1. Depression Anxiety Stress Scales

جدول ۱. خصوصیات جمعیت‌شناختی آزمودنی‌ها بر اساس جنس و سن و تحصیلات

تعداد کل	تحصیلات					جنسيت			گروه
	دکtra	فوق لیسانس	لیسانس	دبیلم	زیر دبیلم	میانگین سن	مرد	زن	
۲۱۸	۳/۷	۵/۵	۸/۷	۲۵/۲	۵۶/۹	۷۲/۱	۱۰۹	۱۰۹	سالماندان ساکن آسایشگاه
۲۱۸	۲/۸	۶/۴	۲۳/۹	۳۴/۹	۳۲/۱	۶۸/۶	۱۰۹	۱۰۹	سالماندان ساکن در منزل

المند

جدول ۲. فراوانی مطلق و نسبی استرس، اضطراب و افسردگی سالمندان

متغیر	استرس	اضطراب	تعداد (درصد)		
				افسردگی	
عادی	۳۲۹ (۷۵/۵)	۲۱۱ (۴۸/۴)	۱۷۳ (۳۹/۷)		
خفیف	۸۷ (۲۰)	۷۵ (۱۷/۲)	۱۱۶ (۲۶/۶)		
متوسط	۱۸ (۴/۱)	۱۱۸ (۲۷/۱)	۱۰۵ (۲۴/۱)		
شدید	۲ (۰/۵)	۳۲ (۷/۴)	۳۲ (۹/۶)		

سالند

جدول ۳. آزمون تی مستقل بین سالمندان ساکن آسایشگاه و ساکن منزل

متغیر	میانگین		انحراف معیار			P	Sig.	T
	ساکن منزل	ساکن آسایشگاه	ساکن منزل	ساکن آسایشگاه	ساکن منزل			
استرس	۱۱/۵۶	۱۳/۴۷	۲/۸۴	۳/۸۷	۵/۸۵۸	.۰/۰۰۵	.۰/۰۰۰	
اضطراب	۶/۴۰	۹/۵۴	۳/۳۰۰	۴/۶۱	۸/۱۶۱	.۰/۰۰۵	.۰/۰۰۰	
افسردگی	۸/۷۱	۱۴/۳۳	۲/۳۷	۴/۸۸	۱۶/۳۸۱	.۰/۰۰۵	.۰/۰۰۰	
Dass	۲۶/۶۸	۳۷/۷۵	۵/۶۴	۱۱/۳۴	۱۲/۸۹۹	.۰/۰۰۵	.۰/۰۰۰	

سالند

محل سکونت نظیر احساس تعلق و پذیرفته شدن، احساس مفید و مؤثر بودن، مراودهای اجتماعی صمیمانه‌تر و مسئولیت بیشتر در زندگی روزمره، احساس حمایت شدن و دارا بودن نقش‌های اجتماعی مثبت و مفید در ارتباط با همسر، فرزند، داماد و عروس و نوه‌های سالمندان ساکن خانواده و هر احساس ارزشمندی که زمینه‌ساز افزایش عزت نفس و امید بیشتر به زندگی در سالمندان ساکن منزل بشود در ایجاد تفاوت مشاهده شده در بین دو گروه سهم بسزایی ایفا کرده است.

نتایج پژوهش‌های پیشین، از وضعیت سلامت روان بهتر سالمندان ساکن خانه نسبت به سالمندان ساکن سرای سالمندان حکایت دارد [۲، ۳۷]. برای این تفاوت نیز دلایل متعددی پیشنهاد شده است.

نصیری و همکاران به عهده گرفتن نقش‌هایی در خانواده و مشارکت در اجتماع و روابط اجتماعی، احساس خودکفایی و توافقنده بیشتر و حرمت خود و شادکامی مطلوبتر را دلیل وضعیت بهتر سالمندان مقیم خانواده نسبت به سالمندان مقیم مراکز شبانه‌روزی می‌دانند. رضایی و منوچهری نیز مراواد اجتماعی بهتر، وضعیت عاطفی و احساس محترم بودن بیشتر را به عنوان پارامترهای مثبت زندگی سالمندان در خانواده معرفی کرده‌اند.

علاوه بر آنچه در بخش مربوط به مزیت‌های حضور در خانه بیان شد مطالعاتی نیز وجود دارد که به تأثیر منفی حضور سالمندان در آسایشگاه پرداخته است. می‌توان به یافته‌های وارقی [۳۸] که به

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین استرس، اضطراب و افسردگی سالمندان ساکن در سرای سالمندان و سالمندان ساکن در منزل انجام شد. یافته‌ها حاکی از وجود تفاوت معنادار در بین دو گروه مقایسه بوده است. میانگین استرس، اضطراب و افسردگی سالمندان ساکن آسایشگاه ۳۷/۷۵ و سالمندان ساکن منزل ۲۶/۶۸ گزارش شد که بیانگر این است که استرس، اضطراب و افسردگی سالمندان ساکن آسایشگاه بیش از سالمندان ساکن منزل است.

این یافته را می‌توان به معنی ارتباط وضعیت محل سکونت سالمندان با وضعیت اضطراب، استرس و افسردگی در آنها دانست. یافته‌های این پژوهش همسو با مطالعات قبلی است که حاکی از این است که استرس، اضطراب و افسردگی سالمندان ساکن آسایشگاه در مقایسه با استرس، اضطراب و افسردگی سالمندان ساکن منزل از میانگین بالاتر است [۱۹، ۲۰، ۲۲-۲۵، ۲۷، ۳۴، ۳۵].

در عین حال یافته‌های این مطالعه همسو با مطالعه‌های این است که نشان می‌دهد محیط زندگی سالمندان، عامل بسیار مهم و تأثیرگذار در سلامت و طول عمر آنان نیز هست [۳۶].

پرسش اصلی این است که تفاوت‌های یافته شده در بین دو گروه این پژوهش را به چه عواملی می‌توان نسبت داد؟ به نظر می‌رسد که متغیرهای روانی اجتماعی موجود در بافت زندگی مرتبط با

همچنین تشکلهای غیردولتی در برنامه‌ریزی‌های آینده برای جلوگیری از انتقال سالمندان به آسایشگاه‌ها و افزایش رضایت سالمندان از زندگی و دوران سالمندی، انواع مدل‌های مراقبت مبتنی بر جامعه، نظیر مراکز نگهداری و توانبخشی روزانه، خدمات مراقبت در منزل، بیمه‌های تكمیلی برای سالمندان، حمایت اقتصادی و اجتماعی از مراقبان خانوادگی، انجام مراقبت‌های دوره‌ای رایگان در خانه‌های بهداشت و مراکز سلامت، ایجاد سیستم خدمات درمانی در منزل، مناسبسازی فضاهای عمومی برای مستقل و فعال بودن سالمندان، ایجاد تسهیلات لازم جهت بهره‌گیری از خدمات و تجربیات مفید سالمندان در جامعه، گسترش آموزش سالمندان در چارچوب تعليمات مستمر در زندگی، ایجاد امکانات رفاهی تفریحی و ایجاد انجمن سالمندان را مدنظر قرار دهدند.

همچنین فراهم آوردن شرایط حضور سالمندان در مراکز و مکان‌های آموزشی (مهدکودک‌ها، مدارس و دانشگاه‌ها) و فرهنگی و تفریحی (کتابخانه‌ها، موزه‌ها و غیره)، به منظور ایجاد تقویت ارتباط میان‌نسلي و ایجاد نگرش مثبت نسبت به سالمندان در میان کودکان و نوجوانان و جوانان و استفاده از سالمندان به عنوان مشourtدهنه و یا هر نقش حمایتی و هدایتی متناسب با توانایی‌ها و علائقشان در این مراکز و ایجاد فرصت حضور و استفاده سالمندان ساکن آسایشگاه‌ها از مراکز روزانه توانبخشی سالمندان که فرصت مناسبی را برای آنان جهت توسعه تعریک بدند، مراودات اجتماعی و تنوع در گذران ایام روزانه ایجاد می‌کنند، می‌توانند نقش مؤثری در بهبود احساس کفايت و کارآمدی و تقویت اعتماد به نفس و باز یابی استعدادهای سالمندان ایفا کنند.

همچنین خانه‌های سالمندان می‌توانند برای کاهش اضطراب، استرس و افسردگی و ایجاد فضای شادتر از خدمات توانبخشی روانی، شامل گروه‌درمانی‌های روان‌شناختی مثل خاطره‌گویی و معنادرمانی و غیره، کلاس‌های آموزشی حل مسئله و تقویت حافظه، خدمات مربوط به بهبود برنامه‌های اوقات فراغت، از جمله بازی‌های گروهی، ورزش، تورهای سیاحتی زیارتی، خدمات اجتماعی و مددکاری استفاده کنند. از سوی دیگر لزوم توجه به دایر کردن مراکز خدمات روزانه سالمندان با توجه به افزایش جمعیت سالمندی در ایران امری ضروری است.

با توجه به اینکه این پژوهش در میان سالمندان شهر تهران انجام شد، پیشنهاد می‌شود این پژوهش در میان سالمندان شهرهای دیگر و همچنین با متغیرهای روان‌شناختی دیگر هم انجام شود.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر این بود که نمونه موردنرسی این مطالعه شامل جمعیت‌های سالمند دارای نیازهای ویژه نظیر افراد مبتلا به دماسن، مشکلات جسمی حرکتی شدید، آلزایمر و پارکینسون نبوده است و همچنین برخی از آسایشگاه‌های

کمبود افراد نزدیک و صمیمی در دسترس، احساس ازدوا و تنها، از دست دادن همسر، از دست دادن استقلال فردی در سالمندان ساکن آسایشگاه، یافته‌های زامت و فیورین [۱۵] درباره کاهش توان عملکرد، عدم فعالیت جسمی حرکتی، رویارویی اعتنابنپذیر با روند مرگ و مردن، یافته‌های وینینگام [۳۹] در زمینه تجربه مکرر فقدان‌های اجتماعی و نارسایی‌ها در شبکه حمایت اجتماعی و یافته‌های اشرو پاکیوت [۴۰]، درباره از دست دادن تسلط بر زندگی، ناتوانی در تعمیم‌گیری و انتخاب‌های مستقل که موجب می‌شود سالمندان در این شرایط خود را ناتوان، منفعل و کاملًّا وابسته ارزیابی کنند، اشاره کرد که می‌توانند بخشی از تفاوت‌های مشاهده شده در بین این دو گروه را تبیین کنند.

درواقع همان‌طور که لی [۴۱] بیان کرد است، اکثر ساکنان داهی سرای سالمندان، این مکان را جایی می‌دانند که باید وقتیان بیهوده بگزند و منتظر مرگ باشند.

به نظر می‌رسد متغیرهایی همچون دور بودن از خانه به عنوان محلی که یادآور خاطرات گذشته است، احساس طرد شدن از سوی فرزندان، کمبود توجه و محبت دریافت شده از سوی عزیزان، احساس حسرت ناشی از این ایده که گذشته و آنجه در ارتباط با خانواده و فرزندان انجام داده‌اند نفعی به حال امروزشان نداشته است و تبعات محدود کننده ناشی از کاهش و یا از دست دادن نسبی سلامت جسمی و افزایش وابستگی به دیگران برای انجام امور فردی را می‌توان از جمله عوامل مؤثر بر شکل‌گیری تفاوت‌های یافته شده بیان کرد.

درواقع سهم مهمی از این تفاوت متأثر از عدم بهره‌مندی سالمندان ساکن آسایشگاه از مزایای حضور در محیط خانواده است که آن‌ها را نسبت به مشکلات روان‌شناختی آسیب‌پذیرتر می‌کنند. بدین ترتیب محرومیت از حضور در خانواده و از دست دادن روابط مفید و مؤثر با دوستان و نزدیکان موجب کاهش روابط صمیمی، حمایت‌های مادی و روانی سالمندان می‌شود. در واقع سالمندان آسایشگاه را نمایی از ازدوا و طرد اجتماعی می‌دانند و تا آخر عمر می‌توانند با آن خو گرفته و همیشه منتظر اتفاق خاص هستند تا به خانواده برگردند. از آنسو، حضور سالمندان در منزل و بهره‌مندی از بافت روانی، اجتماعی و عاطفی فعال که در آن احساس‌های کارآمد بودن، محترم بودن و متعلق بودن به طور روزمره تأیید می‌شوند از عوامل مؤثر بر شکل‌گیری تفاوت‌های یافته شده است.

نتیجه‌گیری نهایی

پژوهش حاضر نشان داد میانگین استرس، اضطراب و افسردگی در سالمندان ساکن آسایشگاه بیشتر از سالمندان ساکن منزل است.

بنابراین پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران، کارگزاران و

شبانه‌روزی امکان مصاحبه با سالمندان را فراهم نکردن، بنابراین تعیین یافته‌ها باید با اختیاط انجام شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این پژوهش نتیجه طرح تحقیقاتی مصوب کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی با کد رهگیری ۱۸۳۴ است. همچنین این مطالعه با کد اخلاقی IR.USWR. REC.1396.369 از دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی و مجوزهای لازم از سازمان بهزیستی شهر تهران را اخذ کرد.

حامی مالی

این پژوهش نتیجه طرح تحقیقاتی مصوب کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی با کد رهگیری ۱۸۳۴ بوده است.

مشارکت‌نویسندها

این پژوهش نتیجه طرح تحقیقاتی مصوب کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی با کد رهگیری ۱۸۳۴ بوده است. اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندها هیچ تعارض منافعی بین آنها وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از مساعدت‌های شایسته سازمان بهزیستی استان تهران در صدور مجوزهای لازم از سراهای سالمندان به خاطر کمک‌های شایسته‌شان در دسترسی به مونه‌ها، و نیز از کلیه سالمندان شرکت‌کننده در این مطالعه کمال تشکر را داریم.

References

- [1] World Health Organization. International Classification of Functioning, disability and health (ICF). Geneva: World Health Organization; 2001.
- [2] Hemmati Alamdarloo G, Dehshiri G, Shojai S, Hakimi Rad E. [Health and loneliness status of the elderly living in nursing homes versus those living with their families (Persian)]. Iranian Journal of Ageing. 2008; 3(2):557-64. <http://salmandj.uswr.ac.ir/article-1-90-en.html>
- [3] Heravi Karimloo M, Anoosheh M, Foroughan M, Sheykhi MT, Hajizadeh E, Seyed Bagher Maddah MS, et al. [Loneliness from the perspectives of elderly people: A phenomenological study (Persian)]. Salmand: Iranian Journal of Ageing. 2008; 2(4):410-20. <http://salmandj.uswr.ac.ir/article-1-53-en.html>
- [4] Barekati S, Bahmani B, Naghiyae M, Afrasiabi M, Marsa R. The effectiveness of cognitive-existential group therapy on reducing existential anxiety in the elderly. Middle East Journal of Family Medicine. 2017; 15(8):75-83. [DOI:10.5742/MEWFM.2017.93059]
- [5] Kaldi A, Akbari Kamrani AA, Aliakbari KA, Foroghan M. Physical, social & mental problems of elderly in district 13 of Tehran. Social Welfare Quarterly. 2005; 4(14):233-49. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1902-en.html>
- [6] Marsa R, Bahmani B, Naghiyae M, Barekati S. The effectiveness of cognitive-existential group therapy on reducing demoralization in the elderly. Middle East Journal of Family Medicine. 2017; 15(10):42-49. [DOI:10.5742/MEWFM.2017.93136]
- [7] Brody CM, Semel VG. Strategies for therapy with the elderly: Living with hope and meaning, 2nd Edition. New York City: Springer; 2005.
- [8] Elahi T, Khosravi R, Rashidi Rashtabadi S, Akhavan A. [Hopefulness and mental disorders in the elderly (Persian)]. Journal of Advances in Medical and Biomedical Research. 2014; 22(92):119-25. <http://zums.ac.ir/journal/article-1-2684-en.html>
- [9] Rezayi S, Manouchehri M. [Comparison of mental disorders between home owner residents and nurse homes elders (Persian)]. Iranian Journal of Ageing. 2008; 3(1):16-25. <http://salmandj.uswr.ac.ir/article-1-79-fa.html>
- [10] Bastami F, Salahshoori A, Shirani F, Mohtashami A, Sharafkhani N. Risk factors of depression on the elderly: A review study. Journal of Gerontology (JOGE). 2016; 1(2):54-65. [DOI:10.18869/acadpub.joge.1.2.54]
- [11] Bahram ME, Pourvagharr MJ, Akkasheh G. The effect of eight weeks Pilates training on reducing depression among elderly male; retired workmen. Journal of Geriatric Nursing. 2014; 1(2):31-42. <http://jgn.medilam.ac.ir/article-1-75-fa.html>
- [12] McCarthy-Zeloya I. Depression in older adults in nursing homes: A review of the literature [BS. thesis]. Portland: Portland State University; 2016. [DOI:10.15760/honors.259]
- [13] Sadock V, Sadock BJ. Synopsis of psychiatry: Behavioral sciences [F. Rezai Persian trans]. Tehran: Arjmand; 2016. <https://b2n.ir/071212>
- [14] Mulsant BH, Ganguli M. Epidemiology and diagnosis of depression in late life. The Journal of Clinical Psychiatry. 1999; 60(Suppl. 20):9-15. [PMID]
- [15] Zammit P, Fiorini A. Depressive illness in institutionalised older people in Malta. Malta Medical Journal. 2015; 27(3):22-5. <https://www.um.edu.mt/library/oar/handle/123456789/5668>
- [16] Chop W. Social aspect of aging. In: Farrell G, Miller WC, editors. Nursing Care of Older Person. Philadelphia: McGraw Hill Company; 2001.
- [17] Chokkanathan S. Resources, stressors and psychological distress among older adults in Chennai, India. Social Science & Medicine. 2009; 68(2):243-50. [DOI:10.1016/j.socscimed.2008.10.008] [PMID]
- [18] Palazzolo J. Depression, anxiety and elderly. Annals of Depression and Anxiety. 2015; 2(3):1049. <https://austinpublishing-group.com/depression-anxiety/fulltext/depression-v2-id1049.php>
- [19] Alizadeh M, Hoseini M, Shojaeizadeh D, Rahimi A, Arshinch M, Rohani H. [Assessing anxiety, depression and psychological wellbeing status of urban elderly under represent of Tehran metropolitan city (Persian)]. Iranian Journal of Ageing. 2012; 7(3):66-73. <http://salmandj.uswr.ac.ir/article-1-445-en.html>
- [20] Ahmed D, El Shair IH, Taher E, Zyada F. Prevalence and predictors of depression and anxiety among the elderly population living in geriatric homes in Cairo, Egypt. The Journal of the Egyptian Public Health Association. 2014; 89(3):127-35. [DOI:10.1097/01.EPX.0000455729.66131.49] [PMID]
- [21] Babazadeh T, Sarkhoshti R, Bahadori F, Moradi F, Shariat F, Sherizadeh Y. Prevalence of depression, anxiety and stress disorders in elderly people residing in Khoy, Iran (2014-2015). Journal of Analytical Research in Clinical Medicine. 2016; 4(2):122-8. [DOI:10.15171/jarcm.2016.020]
- [22] Demirkiran F, Okyay P, Oner H, Yildirim B. Comparison of satisfaction levels regarding living conditions, depression and dependency among two elderly groups, one in nursing home and the other at home: A community-based, cross-sectional analytic study. American International Journal of Social Science. 2013; 2(2):29-37. https://aijssnet.com/journals/Vol_2_No_2_March_2013/4.pdf
- [23] Schumacher J, Zedlick D, Frenzel G. [Depressive mood and cognitive impairment in results of old age nursing homes (German)]. Zeitschrift fur Gerontologie und Geriatrie. 1997; 30(1):46-53. [PMID]
- [24] Yazdkhasti F. [A study on cognitive and depressive disorders in the elderly and their correlation with each other (Persian)]. Advances in Cognitive Science. 2010; 11(4):12-7. <http://icssjournal.ir/article-1-67-en.html>
- [25] Ghafari M, Sharifirad GR, Zanjani S, Hassanzadeh A. [Stress, anxiety and depression levels among elderly referrals to Tehran Elderly Club (Persian)]. Iranian Journal of Ageing. 2012; 7(2):53-9. <http://salmandj.uswr.ac.ir/article-1-626-en.html>
- [26] Mobasher M, Moezy M. [The prevalence of depression among the elderly population of Shayestegan and Jahandidegan nursing homes in Shahrekord (Persian)]. Journal of Shahrekord University of Medical Sciences. 2010; 12(2):89-94. <http://journal.skums.ac.ir/article-1-362-en.html>
- [27] Sohrabi MB, Zolfaghari P, Mehdizade F, Aghayan SM, Ghaseemian-Aghmashhad M, Shariati Z, et al. [Evaluation and comparison of cognitive state and depression in elderly admitted in sanitarium with elderly sited in personal home (Persian)]. Journal of Knowledge & Health. 2008; 3(2):27-31. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=86544>

- [28] Halter J, Ouslander J, Tinetti M, Studenski S, High K, Asthana S. Hazzard's geriatric medicine and gerontology. New York: McGraw-Hill; 2009.
- [29] Hemmati Alamdarloo G, Dehshiri G, Shojaee S, Hakimi Rad E. Comparison of loneliness and public health in older people residing in homes and nursing homes in the North of Tehran. Salmand: Iranian Journal of Ageing. 2008; 3(2):557-64. <http://salmandj.uswr.ac.ir/article-1-90-en.html>
- [30] Pasha G, Safarzade S, Mashak R. [Comparison of public health and social support in older people residing at home and nursing homes (Persian)]. Khanevadeh Pajouhi. 2006; 3(1):503-17. <http://jfr.sbu.ac.ir/article/view/37>
- [31] Haider Ali H. Statistical inference in behavioral research. Tehran: Samt; 2014.
- [32] Bakhtiyari F, Foroughan M, Fakhrzadeh H, Nazari N, Najafi B, Alizadeh M, et al. [Validation of the Persian version of Abbreviated Mental Test (AMT) in elderly residents of Kahrizak charity foundation (Persian)]. Iranian Journal of Diabetes and Lipid Disorders. 2014; 13(6):487-94. <http://ijdld.tums.ac.ir/article-1-5271-en.html>
- [33] Sahebi A, Asghari MJ, Salari RS. Validation of Depression Anxiety and Stress Scale (DASS-21) for an Iranian population. Journal of Developmental Psychology: Iranian Psychologists. 2005; 1(4):36-54. http://jip.azad.ac.ir/article_512443_en.html
- [34] Mann AH, Graham N, Ashby D. Psychiatric illness in residential homes for the elderly: A survey in one London borough. Age and Ageing. 1984; 13(5):257-65. [\[DOI:10.1093/ageing/13.5.257\]](#) [\[PMID\]](#)
- [35] Safavi S. [Comparing quality of life, social support and depression among elderly living at home and nursing home residents (Persian)]. Journal of Geriatric Nursing. 2015; 1(3):34-46. <http://jgn.medilam.ac.ir/article-1-100-en.html>
- [36] Lee DT. Transition to residential care: Experiences of elderly Chinese people in Hong Kong. Journal of Advanced Nursing. 1999; 30(5):1118-26. [\[DOI:10.1046/j.1365-2648.1999.01196.x\]](#) [\[PMID\]](#)
- [37] Kang YS, Kim ES, Gu MO, Eun Y. A study on the health status and the needs of health-related services of female elderly in an urban-rural combined city. Journal of Korean Public Health Nursing. 2003; 17(1):47-57. <https://www.koreascience.or.kr/article/JAKO200302612928994.page>
- [38] Wurtman JJ. Depression and weight gain: The serotonin connection. Journal of Affective Disorders. 1993; 29(2-3):183-92. [\[DOI:10.1016/0165-0327\(93\)90032-F\]](#) [\[PMID\]](#)
- [39] Winningham RG, Pike NL. A cognitive intervention to enhance institutionalized older adults' social support networks and decrease loneliness. Aging & Mental Health. 2007; 11(6):716-21. [\[DOI:10.1080/13607860701366228\]](#) [\[PMID\]](#)
- [40] Asher SR, Paquette JA. Loneliness and peer relations in childhood. Current Directions in Psychological Science. 2003; 12(3):75-8. [\[DOI:10.1111/1467-8721.01233\]](#)
- [41] Lee DT. Residential care placement: Perceptions among elderly Chinese people in Hong Kong. Journal of Advanced Nursing. 1997; 26(3):602-7. [\[DOI:10.1046/j.1365-2648.1997.t01-22-00999.x\]](#) [\[PMID\]](#)

This Page Intentionally Left Blank
